

Er was een tijd dat een reiziger, als hij daartoe de wil bezat en slechts een paar geheimen kende, zijn boot de Zomerzee op kon sturen en niet in Glastonbury aankwam, maar op het Heilige Eiland van Avalon; want in die tijd begonnen de poorten tussen de werelden in de nevelen te verdwijnen, maar ze stonden nog wel open – naar gelang de reiziger dat wilde of dacht.

Marion Badley / De nevelen van Avalon.

1.

Mijn vriend Marnix en ik, Reinoud, waren bijeen gekomen voor een opfris cursus archeologie. Het was een college gegeven door de beroemde professor Attenborough. Het was een geroezemoes van jewelste in de zaal, want na al die jaren zag je elkaar weer. En waar is die terecht gekomen. Ik heb niets meer van hen vernomen. En zo ging dat verder.

‘Stilte’, zei de professor en hij stak van wal:

Vandaag bestaan de Isles of Scilly uit twee honderd individuele rotsen, maar tien duizend jaren vroeger, aan het einde van de laatste ijstijd, was het plaatje geheel anders. Het huidige denken gaat ervan uit dat de archipel bestond uit één enige landmassa, uitstrekkend van de Western Rocks tot de Eastern Isles. Toen het ijs

begon te smelten en de zeespiegel begon te stijgen volgde vanaf 3000 VC het overstromen van de laaggelegen gebieden en begon de vorming van de afzonderlijke eilanden. De belangrijkste omvatten de moderne eilanden van St. Mary's (Ennor), Bryher (Bre=heuvel, har=groot), Tresco (tre=boerderij, scaw=vlierboombos) and St. Martin's, terwijl St. Agnes (Hagenes, enes=eiland, hag=apart), Annet en de Western Rocks bestonden uit een klein afzonderlijk eiland. Gedurende de latere prehistorie bleef de zeespiegel stijgen, maar het duurde waarschijnlijk tot de late Romeinse periode dat de huidige eilanden begonnen te ontstaan. Zelfs gedurende de 11^e eeuw bleven de meeste eilanden met elkaar verbonden gedurende eb.

Dit model van de overstroomde Scilly's is gebaseerd op een zeespiegelstijging van 2.1 tot 2.6 millimeters per jaar. De verdeling van Cornisch en Engelse toponiemen ondersteunen de theorie dat de formatie van het huidige Scilly niet was voltooid tot in de Tudor periode. Pre-16^e eeuwse Cornisch toponiemen worden gevonden in de buurt van de buitenrand van de eilanden, latere Engelse toponiemen worden in de naar landinwaartse kustlijnen gevonden.

Er worden huizen, veldmuren en graven gevonden in de overstroomde gebieden. De mooiste voorbeelden zijn op

de Samson zandbank, in Green bay, West Porth en op de andere kant van Carn Near (Tresco).

Analyse van veenmonsters van de twee belangrijkste natte gebieden van de Higher en Lower Moors op St. Mary's geven een algemene vegetatie overzicht van Scilly door de eeuwen heen. Gedurende het 6^e millennium v. Chr. werden de eilanden gedomineerd door eikenbos, met een ondergroei van hazelnoot en af en toe plekken van olm en es. Berken werden gevonden aan de kusten als een ondergroei van eikenbos.

Gedurende 3000 v. Chr. zijn er aanwijzingen voor het kappen van de bomen voor cultivatie van de grond. Hoewel dit gevolgd werd door een periode van bosregeneratie, zodat berk meer verspreid voorkwam dan tot nu toe. Eik kwam ook nog voor, maar hazelnoot verdween. De aanwezigheid van graan- en kruidachtige planten geven aan dat sommige stukken land open bleven. Rond 2500 v. Chr. was er een sterke afname in bosgebieden, met kruidachtige planten dominant aanwezig, aangevende een open landelijk landschap. Aanwijzingen van vroege nederzettingen bevestigingen dit algemeen beeld van het loofbos dat door de ijzertijd, uiteindelijk, grotendeels gevormd werd tot een open omgeving van gecultiveerde velden, weiden en heidevelden, niet afwijkend van het landschap van vandaag.

2.

Met een glimlach op z'n gezicht dacht hij nog terug aan die tijd. Lisa en Maria waren allang dood. Zoals ook zijn grootouders. Hij bevond zich in de intercity tussen Eindhoven en Den Bosch. Nog even dan was hij in Utrecht, dan was hij thuis en was Limburg totaal vergeten.

Doodstil valt het licht door de gebrandschilderde ramen van het huis aan de Nieuwe Gracht naar binnen. Er klinkt een stemvork, de tonen worden gegeven en een volle vierklank ontstaat.

Enkele weken eerder kwam ik aan bij het conservatorium. Ik was hier nog nooit geweest, maar wist als vanzelf de weg. Ik zou auditie doen voor een vocaal ensemble geheten Encore; een 'triple kwartet', bestaande uit drie sopranen, drie alten, drie tenoren en drie bassen. Een soort heksencoven van dertien mensen, de twaalf zangers en de dirigent. Alleen niet met het doel om magie te bedrijven, maar om te zingen. Bij de tenoren was er nog één plaats vacant.

Ik had een goede stem en kon goed zingen. Mooi en hoog als een echte tenor. En die een tenor was wat ze zochten bij Encore. Quinten, de dirigent, gaf hem een hand.

'Ga rustig zitten', zei de dirigent, 'want ik zie dat je gespannen bent.'

Het was een mooie nazomer met lange avonden die meestal op het terras van een of andere kroeg werden doorgebracht. Encore had een ludiek idee bedacht. Als we nou eens met z'n allen ons opsluiten voor een week en dan een bepaald repertoire instuderen. Vervolgens een uitvoering geven in de Pieterskerk. Er was nogal wat zoekwerk nodig om te kijken of de Pieterskerk wel in september nog plaats had. Wat het repertoire zou moeten zijn en waar men ging repeteren. Totdat uiteindelijk Caspar, de notaris zei, 'we kunnen wel bij mij thuis repeteren. Mijn woonkamer is groot genoeg en er staat een piano. Bovendien is het huis fraai gelegen en kunnen we 's avonds de stad ingaan.'

Zo gezegd, zo gedaan. Encore ging een repertoire van drie verschillende missen en de O-antifonen van Herman Strategier instuderen. De missen waren Messe in F-dur van Joseph Friedrich Hummel (1841-1919), de Missa Brevis van Ton de Leeuw, 4-vocum inæqualium, Missa Brevis in D (1953), KV 65, de Missa Brevis in D mineur, van Wolfgang Amadeus Mozart (1769), de 'Mis voor dubbelkoor' (1922) van Frank Martin en Miserère van Gregorio Allegri (1582-1652).

3.

Ik had geen zin om te koken dus ging ik naar de mensa van Veritas (Panta Rhei!) niet ver van mijn woning vandaan. Het was de beste en de goedkoopste mensa. Voor €5,- was er een volledige maaltijd te krijgen compleet met soep en een toetje. Buiten gekomen overviel mij een landerig gevoel. Ik liep naar het Hiëronymusplantsoen en ging daar op een bank zitten. Ik keek naar het water in de singel en zag dat het de huizen aan de overkant weerspiegelde. Ik dacht diep en intens na.

‘Moet ik dat AIO-schap wel doen?’

Voorlopig had ik nog even de tijd om de stad in te gaan. Ik ging op Cd-jacht en begon zoals altijd bij de Plaatboef op de Oudegracht. Vervolgens ging ik naar White Noise en Plato op de Steenweg en naar Ear & Eye en Staffhorst aan de Drieharingenstraat. Om het geheel compleet te maken ging ik dan ook nog even naar Broese Kemink om te kijken of er niet een paar goede boeken te verkrijgen waren. Ik vermaakte zich wonderwel in de Cd-zaken, maar kon toch niet slagen, behalve dan de cd met de titel ‘Shadows and light’ van Joni Mitchell die ik goedkoop bij de Plaatboef kon kopen, met Pat Metheny, Jaco Pastorius, Lyle Mays en Michael Brecker. De beste van de beste muzikanten.

De Kromme Nieuwegracht nummer 48. Ik pakte mijn fiets en reed naar mijn studentenhuus aan de Kromme Nieuwegracht. Overal waren er fietsen aan hekken geplaatst. Vermoedelijk medestudenten. Het water glinsterde grauw in de gracht. Het was een oud pand. Dit schijnbaar eenvoudige pand dateert uit de 17de eeuw. De voorgevel is nauwelijks versierd, behalve met hanenkammen (verticale bakstenen boven de ramen) en krulankers. Het smeedijzeren hek, de deuromlijsting en de ramen dateren uit de 19de eeuw. Aan de achtergevel ogen het metselwerk en de krulankers fraaier. Ook hier zijn de ramen en deuren twee eeuwen jonger. Het huus werd voornamelijk bewoond door notarissen, advocaten en een bankier, die op de begane grond kantoor hielden. De Kromme Nieuwegracht is zeer waarschijnlijk gevormd door een natuurlijke bocht in de Oude Rijn en volgt deels nog de oude bedding. In de middeleeuwen vormde het water de grens van de Pietersimmunititeit rond de Pieterskerk.

4.

Liskeard, Bodmin, St. Austell, Truro, Redruth, Falmouth, Helston, St. Ives en eindelijk Penzance. Met in Falmouth de eerste palmen, ergens in de tuin van een witgekalkte cottage. Marnix en Reinoud kwamen met de Eurolines. De zon deed flink haar best aan de hemel. De

busverbindingen in Engeland leverden de beste manier om te reizen. En omdat er veel kleine plaatsen werden aangedaan zag je ook nog wat van het landschap en de kleine en wat grotere kernen van het ruige Cornische landschap.

Ver weg in de zuidwestpunt van Engeland waren Marnix en Reinoud gekomen. Zo ver als je maar kon gaan. Naar Penwith. Om te zoeken en te ontdekken, maar wie wist hoe het zou lopen? Vorig jaar waren ze er al geweest om te verkennen. Om de dingen op te nemen. Ze waren erdoor gegrepen. Het had een verslavend karakter, dus gingen ze dit jaar weer. Misschien zouden ze dan meer te weten komen over de geschiedenis en het ontstaan van dat gebied.

Het was de Rivière van Engeland. Veel mensen hadden hier hun tweede huis, om de winter door te brengen. In Nederland deden de mensen dat in Spanje. Hier echter werden de mooiste cottages opgekocht en omgebouwd tot tweede huis. Geschilderd in felle kleuren om het landschap wat op te fleuren.

5.

Penzance lag er grauw bij. Een grauwe stad dat door de grauwheid nog grauwer werd. Ze zochten een bed-and-breakfast en slenterden naar de kerk. Een plek naar waar

men vroeger zei, dat het een heidense plaats was. De stads- en havenrechten kwamen pas in de 16^e eeuw. In de Cornische taal heette het 'Pen Sans' was zoveel betekent als 'Heilig Hoogland', verwijzend naar de plek waar nu, sinds 1000 jaar, een kapel stond. Vandaag de dag staat de Mariakerk op deze plek.

De winkelstraat van Penzance verkocht veel souvenirs wat erop wees dat men stevig leunde op de toeristenindustrie. De straten lagen er nat bij. Nog een beetje verder was het einde van de wereld en Penzance was daar de laatste stad.

Even verderop lag Land's End en de Longships markerend dat hier niets meer was dan alleen water en oceaan. Het einde van Engeland en het begin van de grote Atlantische oceaan die alleen maar ophield als men Amerika bereikte. Toch waren ze daar niet voor gekomen, omdat Land's End één grote toeristenindustrie was. Met alleen maar veel mensen die veel fish-and-chips aten. Nee, hun doel lag anders, verder. Ergens waar niemand van mocht weten dat het bestond, omdat het zo mooi was. Het was hun geheim, zo ongerept en oorspronkelijk, maar vooral zo verslavend. Ze gingen naar de plaatselijke VVV en vroegen om een ticket. De vrouw achter de balie herkende hun direct.

'Zijn jullie weer hier', zei ze lachend.

'We blijven nu wat langer', zei Marnix.

‘We hebben een kamer in het Hell Bay hotel’, ging ik verder.

‘Doe maar duur’, zei de vrouw achter de balie.

‘Dus dat wordt twee retour Bryher’, ging ze verder.

‘Ja’, zeiden Marnix en ik in koor.

‘De Scillonian vertrekt morgenvroeg om negen uur. Dat weten jullie’, zei de vrouw achter de balie.

‘Dat weten we’, zei ik.

‘Ik zal een plekje voor jullie reserveren’, zei ze achter de balie.

‘Dat is dan €60,- per persoon. Jullie zijn studenten? Want dan krijgen jullie korting.’

‘Dan is het €30,-.’

‘Anders zouden jullie ook niet in het Hell Bay hotel kunnen overnachten, dat is hartstikke duur, zei ze.’

‘We hebben genoeg geld’, zei ik.

‘Prima’, zei de vrouw.

‘Hier zijn jullie tickets, tot volgend jaar, want de eilanden zijn verslavend.’

6.

De Isles of Scilly liggen alweer enkele jaren achter me. Ik werk nu als ecooloog bij de Provincie Limburg te Maastricht. Ik heb mijn geboortestreek weer opgezocht. Samen met m’n vriendin Lisa maak ik lange vakanties in Spanje op zoek naar zeldzame vogels en vlinders. Lisa

kwam op het idee om een keer naar de Isles of Scilly te gaan. Daar leefde de Scilly wren (winterkoninkje) en de Scilly shrew (spitsmuis). Ergens op de off-islands in Bryher en Tresco. Terwijl op Bryher de zeldzame duivenkervel bloeide en het dwerg-driekleurigviooltje te vinden was. Genoeg reden om met de auto de oversteek te maken naar de overkant. Waar de lange reis naar de punt van Cornwall, Land's end (*Penn an Wlas*) te maken. O beter gezegd naar Penwith (Cornish: *Pennwydh*) Het gebied is genoemd naar de Cornische woorden, *penn* wat 'headland' betekend en *wydh* dat 'at the end' betekend. De Scillonian III stond al klaar in de haven van Penzance. Dagjestochten-mensen verdrongen zich om de beste plaatsen. Wij zagen het gelaten aan. De passage tussen Penzance en St. Mary's duurde vroeger negen uur en soms wel twee dagen. In 1858 was er een reguliere bootverbinding met de Scilly's, een jaar later werd de spoorlijn doorgetrokken naar Penzance. Vanaf 1937 was Scilly ook via de lucht te bereiken. De RMV (Royal Mail Vessel) Scillonian is de derde van die naam die vracht en passagiers vervoerde van de Scilly's naar het vaste land. Ze vaart elke dag, behalve op zondag, tussen de lente en de herfst. De overtocht duurt twee en een half uur, afhankelijk van de condities. De mogelijkheid om zeldzame zeevogels of walvisachtige dieren te zien maken de passage populair bij de bezoekers.

7.

Op de kade was het al vroeg hectisch. Het grote laadruim van de Scillonian stond open. Er moesten veel goederen ingeslagen worden. Heftrucks reden af en aan. De bagage van Marnix en mij ging in een aparte container, waarop met krijt geschreven stond 'Bryher'. Er waren ook veel dagjesmensen bij, die 's ochtends naar de Scilly's gingen, daar de Abbey Gardens op Tresco bezochten en 's middags weer terug gingen. Zoals gezegd ging de Scillonian twee keer per dag op en neer. Reinoud en Marnix stonden dit alles van een afstand gade te slaan. De zon scheen weer flink haar best te doen vandaag. Ze kenden de protocollen. Eerst moesten de grote goederen in het bagageruim geladen worden, dan pas mochten de passagiers aan boord. Maar het was niet druk. Want het was buiten het seizoen. Op een gemiddelde zomerse dag zag het hier zwart van de mensen en leek de Scillonian te klein. Maar nu ging alles kalm en ordelijk. In de verte lag Mount St. Michael, wachtend op de zomer als de toeristen weer kwamen. De container met 'Bryher' erop werd in het laadruim geladen. Weldra zou de tocht van start gaan. Ik en Marnix werden alweer een beetje zenuwachtig. Wat zou hun nu weer te wachten staan? Maar van de andere kant was het ook weer gewoon veldwerk. En hoefden ze niets meer te doen dan genieten.